

علم اجمالی و علم تفصیلی در عین مورد معامله

تالیف

مسعود وطن ملک

مجید وطنی مسلک

ویراستار

سحب خونینی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرشناسه	وطن ملک، مسعود، ۱۳۷۰ -
عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	علم اجمالی و علم تفصیلی در عین مورد معامله/تألیف مسعود وطن ملک، مجید وطنی مسلک؛ ویراستار سحر خونیانی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۳۲ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۷۹۶-۶۷-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	معاملات -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Transactions -- Law and legislation -- Iran
موضوع	معاملات (فقه)
موضوع	Transactions (Islamic law)
شناسه افزودن	وطنی مسلک، مجید، ۱۳۶۶ -
شناسه	خونیانی، سحر، ۱۳۶۹ - ویراستار
رده بندی کتب	۱۳۹۶، ۸۵۸/۸۴ KMHA
رده بندی دیوبنی	۳۴۶-۵۰۲
شماره کتابشناسی ملی	۴۸۱۰۴۱

انتشارات قانون یار

علم اجمالی و علم تفصیلی در عین مورد معامله

تألیف: مسعود وطن ملک، مجید وطنی مسلک

ناشر: قانون یار

ویراستار: سحر خونیانی

ناظر فنی: محسن فاضل

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۹۶-۶۷-۱

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی (چراغ دانش سابق)

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۱	فصل اول
۱۱	کلیات
۱۳	تعریف و اقسام عین
۱۳	عین معین یا شخصی (خارجی)
۱۴	در حکم عین معین
۱۵	کلی
۱۵	معلوم یا معین
۱۷	ضرورت معلوم بودن مورد معامله
۱۸	عمومی بودن قایم
۱۹	عناصر لازم برای معلوم شدن عین
۱۹	جنس
۲۰	وصف
۲۱	مقدار
۲۲	طرق رفع ابهام از عین مورد معامله
۲۲	رفع ابهام از عین معین و در حکم معین
۲۷	شیوه رفع ابهام از کلی
۲۷	نقش عرف در معلوم شدن عین مورد معامله
۳۳	فصل دوم
۳۳	شناخت علم اجمالی و علم تفصیلی در مورد معامله
۳۵	علم اجمالی و اصل اعتبار آن در قرار دادها
۳۵	تعاریف علم اجمالی در حقوق ایران
۳۶	تعریف علم تفصیلی
۳۷	مراحل تحقق علم تفصیلی
۳۸	تعریف علم تفصیلی از منظر فقها
۳۸	ابن سینا
۳۸	ملاصدرا
۳۹	صدرالمتألهین
۴۰	تعریف علم تفصیلی از منظر حقوقدانان
۴۲	شرایط اساسی صحت معامله

۴۳	تعیین جنس
۴۴	وصف مورد معامله
۴۶	تعیین مقدار
۴۸	عقودی که علم اجمالی برای تحقق آن کفایت می کند
۴۸	ضمان
۴۹	جمالیه
۴۹	صلح
۵۰	هبه
۵۰	من
۵۱	مهریه
۵۱	مبانی پذیرش وعده و پیرش علم اجمالی در حقوق قراردادهای
۵۱	اصل عدم اعتبار علم اجمالی در قراردادهای
۵۳	تحلیل مبانی اصل عدم اعتبار علم اجمالی در قراردادهای در مرحله اجرای قرارداد
۵۵	موارد جریان اصل صحت
۶۰	لزوم تحقق عنوان عمل در معاملات
۶۳	فصل سوم
۶۳	بررسی نظریات مربوط علم اجمالی در فقه امامیه
۶۵	علم اجمالی و تفصیلی
۶۶	چگونگی جمع علم و اجمال
۶۶	محل بحث از علم اجمالی در علم اصول
۶۷	فرق بحث در میثاق قطع و اشتغال
۶۷	نظر شیخ انصاری
۶۷	نظر آخوند خراسانی
۶۸	نظر امام خمینی
۶۹	نظریات برخی از فقهای در مورد علم اجمالی
۶۹	در شبهات محصوره
۶۹	حرمت مخالفت قطعی
۷۰	وجوب موافقت قطعی
۷۱	در شبهات غیر محصوره
۷۱	نظریات برخی از حقوقدانان در مورد علم اجمالی
۷۱	نظریه تعلق علم اجمالی به فرد مردد

۷۳.....	نظریه تعلق علم اجمالی به واقع یا فرد.....
۷۹.....	نظریه تعلق علم اجمالی بد جامع.....
۸۱.....	معلوم بودن مورد معامله.....
۸۳.....	مبیع باید معلوم و معین باشد.....
۸۴.....	تعیین مبیع.....
۸۵.....	مبانی لزوم تعیین ثمن.....
۸۵.....	مبانی عقلی.....
۸۵.....	نظم عمومی.....
۸۷.....	فصل چهارم.....
۸۷.....	جایگاه علم اجمالی در حقوق مدنی ایران و فقه امامیه.....
۸۹.....	معین بودن ثمن.....
۸۹.....	مفهوم معین بودن.....
۸۹.....	تعریف معین بودن.....
۹۰.....	قلمرو معین بودن.....
۹۰.....	تردید در اشیاء مثلی و قلمی.....
۹۲.....	تعهد تخییری و تعهد بدلی (اختیاری).....
۹۶.....	ایجاب مردد.....
۹۷.....	شروط مردد.....
۹۹.....	ضمانت اجرای معین نبودن ثمن.....
۱۰۰.....	معلوم بودن ثمن.....
۱۰۰.....	مفهوم معلوم بودن.....
۱۰۰.....	تعریف معلوم بودن.....
۱۰۳.....	مقایسه اشتباه و معلوم نبودن.....
۱۰۴.....	حدود معلوم بودن.....
۱۰۷.....	ضابطه معوض یا غیر معوض بودن معامله.....
۱۰۹.....	ضابطه متابعه‌ای یا مسامحه‌ای بودن معامله.....
۱۱۱.....	ضابطه عرفی.....
۱۱۸.....	مبانی علم اجمالی در معامله در حقوق مدنی ایران و فقه امامیه.....
۱۱۸.....	وجه اشتراک مبانی علم اجمالی در معامله در حقوق مدنی ایران.....
۱۲۰.....	ضرورت معلوم بودن مورد معامله.....
۱۲۰.....	عمومی بودن قاعده.....

- ۱۲۱..... وجه اشتراک میانی علم اجمالی در معامله در فقه امامیه
- ۱۲۴..... میانی عدم اعتبار علم اجمالی در معامله در حقوق مدنی ایران و فقه امامیه
- ۱۲۶..... میانی عدم اعتبار علم اجمالی در فقه امامیه
- ۱۲۸..... احادیث و روایات
- ۱۲۹..... بحث سندی
- ۱۲۹..... بحث دلالت
- ۱۳۱..... منابع و مأخذ
- ۱۳۱..... الف (ابع فارسی)

پیشگفتار

برابر ماده ۲۱۶ قانون مدنی، مورد معامله نباید مبهم باشد؛ یعنی از لحاظ جسم و وصف و مقدار باید معلوم و مشخص باشد، مگر "در موارد خاصه که علم اجمالی به آن کافی است" در این که در چه مواردی علم اجمالی کافی است و ضابطه آن چیست، علمای حقوق اختلاف نظر دارند. بعضی از استادان حقوق "موارد خاصه" را مواردی می دانند که در قانون تصریح شده است، مانند در مورد ضمان یا نوع تجارتی که عامل (مضارب) در مضاربه باید انجام دهد برخی دیگر از حقوق دانان با استفاده از پاره ای موارد قانونی بر آنند که فقط در عقود مسامحه (عقود مبتلای بر تسامح و احسان) علم اجمالی کافی است برخی دیگر از استادان حقوق نظریه مختلطی را پذیرفته اند. گفته اند: "هم در عقود مسامحه و هم در عقود دیگری که نیازهای اجتماعی ایجاد کند علم اجمالی در موضوع معامله کفایت می کند" و در ضمن اشاره کرده اند که نیازهای اجتماعی را قانون گذار باید تشخیص دهد و نباید تشخیص آن را به قاضی واگذار کرده. قانون مدنی ایران بر پایه فقه امامیه استوار گردیده است. ادعای جدایی کامل قانون مدنی از فقه و بی نیازی از منابع اسلامی، ادعایی بی اساس است. با اینحال باید اذعان کرد که سازمانهای حقوقی ما چنان است که آگاهی از قواعد و بیانیتهای اسلامی، در عین حال که کمال ضرورت را دارد، برای مطالعه و تحقیق پیرامون مسائل مدنی کافی نیست. لذا امروزه، باید نیازهای جدید را با اجتهاد نوین و قواعد تکامل یافته پاسخ داد. در حقوق ما یکی از شرایط صحت هر عقدی معلوم بودن مورد معامله به طور کامل و تفصیلی است که این اصل از اصول عقلی بوده که شارع مقدس اسلام هم تأکید خاصی بر آن داشته است. اما قانونگذار ما به طور استثنایی علم اجمالی را نیز برای صحت برخی موارد کافی دانسته است که تعریف و مصادیق این علم استثنائاً معتبر، در حقوق ما مبهم و مورد اختلاف است.